

บทที่ 4

โครงสร้างสังคม ของชาวเขาเผ่ามูเซอดำ (เผ่าเล) หมู่บ้านอุ้มยอม ในพื้นที่ดอยมูเซอ จังหวัดตาก

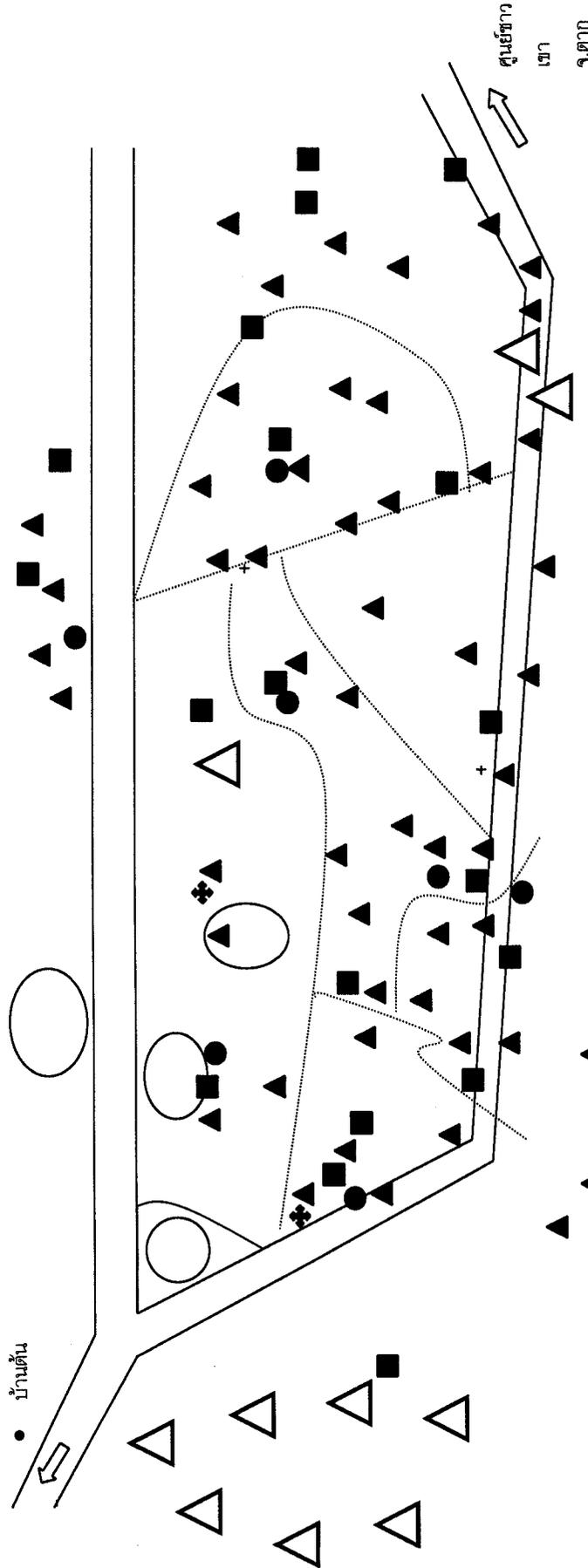
เมื่อประมาณปี 2490 เป็นช่วงเวลาของการเริ่มต้นหมู่บ้าน นายจะแคะ ได้นำญาติพี่น้อง ชาวเขาเผ่ามูเซอ (เผ่าเล) พร้อมกับครอบครัว 12 ครอบครัว จำนวน 62 คน อพยพเคลื่อนย้ายมาจากบริเวณเทือกเขาดอยช้าง ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มาตั้งบ้านเรือนอยู่บนสันเขาป็นน้ำใกล้กับลำห้วยอุ้มยอม เดิมที่เรียกว่าบ้านจะแคะ ตามชื่อผู้นำในขณะนั้น จังหวัดตาก ได้มีประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านทางการตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ เมื่อปี 2502 จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นบ้านอุ้มยอม ตามชื่อลำห้วยที่ชาวมูเซอดำ (เผ่าเล) ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งทางราชการใช้เรียกชื่อหมู่บ้านนี้มาจนถึงปัจจุบัน

นางนะผุ (สัมภาษณ์ นางนะผุ 6 พฤษภาคม 2547) อายุ 81 ปี ทำหน้าที่ปู้จาร์ใหญ่ หรือ แก่ตู้ เป็นผู้ดูแลและควบคุมลานเต้นรำ ที่เรียกว่า “จะคีก็อ” อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อการประกอบพิธีกรรมของชุมชน และดูแลศาลผีประจำหมู่บ้านที่เรียกว่า “แซมมือ” ซึ่งเป็นศาลผีที่คุ้มครองหมู่บ้านได้เล่าว่า “แต่ก่อนมานั้น พ่อและญาติของเราได้มาจับจองที่ดินทำไร่ฝิ่นที่บริเวณดอยนี้ พ่อเราเห็นว่าที่ดินเหมาะที่จะทำไร่ฝิ่น จึงชวนพี่น้อง จำนวน 12 ครอบครัว ย้ายมาอยู่ติดกับ ห้วยห้วยอุ้มยอม แต่ก่อนเป็นดงป่าไม้ใหญ่ สัตว์ป่ามีเยอะมาก ตอนนั้นเราแต่งงานแล้วแต่ไม่มีลูก อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ทำไร่ปลูกฝิ่น ต่อมาญาติพี่น้องย้ายตามมาอยู่เพิ่มอีกประมาณ 20 หลังคาเรือน เมื่ออยู่ได้ประมาณ 10 ปี มีบ้านเรือนก็เพิ่มมากขึ้น 40 หลังคาเรือน จึงได้แยกหมู่บ้านไปอยู่ที่บ้านสัมป่อย และบ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อยู่ห่างกันไม่ไกลนักไปมาหาสู่กันได้ เมื่อถึงปีใหม่ก็จะมาดำหัวคนเฒ่าคนแก่ทุกปี พวกเราในหมู่บ้านเป็นที่พี่น้องกัน เวลาทำบุญจะมีการเต้นจะคีกันอย่างสนุกสนาน เด็ก คนเฒ่าคนแก่ หนุ่มสาว เต้นจะคีกันจนสว่าง พ่อเราเป็นแก่บ้านและเป็นปู้จาร์ในเวลาต่อมา เมื่อทางอำเภอมาตั้งผู้ใหญ่บ้าน พ่อเราเป็นปู้จาร์อย่างเดียว ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านก็ให้หลานเป็นแทน เพราะพ่อไม่รู้หนังสือ

บ้านอุ้มยอม หมู่ที่ 6 ตำบลแม่ท้อ อำเภอเมือง จังหวัดตาก (ดูแผนที่โดยสังเขปของบ้านอุ้มยอม) เป็นชุมชนชาวเขาเผ่ามูเซอดำ (เผ่าเล) ตั้งอยู่บนสันเขาป็นน้ำ ซึ่งอยู่ระหว่างรอยต่อเขตอำเภอเมืองและอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 930 เมตร มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยระหว่าง 26 – 28 องศาเซลเซียส ตลอดทั้งปี สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปเย็นสบายตลอด

ทั้งปี สภาพป่าไม้รอบบริเวณหมู่บ้านอุ้มขอม มีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ มีพรรณไม้นานาพันธุ์อยู่มากมาย บริเวณหมู่บ้านแห่งนี้เป็นต้นน้ำของลำห้วยสายเล็ก ๆ หลายสายที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง เขตอำเภอเมือง จังหวัดตาก ลำห้วยสำคัญๆ ของอำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด โดยทางทิศตะวันออกมี ห้วยอุ้มขอม ห้วยลานสางไหลลงสู่แม่น้ำปิงในเขตอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และทิศตะวันตก มีลำห้วยหอยและลำห้วยปู่เคาะ ไหลลงสู่ห้วยด่านแม่ละเมาและไหลลงสู่แม่น้ำเมย ในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

สภาพของหมู่บ้านอุ้มขอมเป็นพื้นที่ราบติดเชิงเขา ทิศเหนือและทิศตะวันออกติด เขตอุทยานแห่งชาติลานสางและลำห้วยอุ้มขอม ทิศใต้ติดลำห้วยหอยและลำห้วยปู่เคาะ ทิศตะวันตก ติดเขตศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก การตั้งบ้านเรือน ตั้งเป็นกลุ่มใหญ่จำนวน 75 ครัวเรือน ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีสถานที่ราชการอยู่ห่างจากหมู่บ้านไปอีก 1 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก สถานีอนามัยคอยมุเซอ และสถานีพืชสวน คอยมุเซอ และมีหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลีซอและม้งตั้งห่างออกไปประมาณ 1.5 กิโลเมตร มีถนนคอนกรีตจากถนนสายแม่สอด - ตาก เข้ามาจนถึงหมู่บ้านระยะทาง 2.5 กิโลเมตร สามารถใช้สัญจรได้ตลอดปี

- △ บ้านแบบดั้งเดิม
- ▲ บ้านแบบใหม่
- ประปา
- + ร้านค้า
- ประปา
- ครกตำข้าว
- ผู้นำทางศาสนา
- ลานจะค้
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ศูนย์พัฒนาธรรม
- ประจำหมู่บ้าน
- ☰ บ้านอูมยอ
- ☰ บ้านอูมยอและสันทางวิถีชีวิต
- ☰ วัดนธรรม

แผนที่โดยสังเขปบ้านอูมยอ

ผังหมู่บ้านอูมยอและสันทางวิถีชีวิต

วัดนธรรม

ผลการศึกษาโครงสร้างสังคมของชาวเขาเผ่ามูเซอดำ (เผ่าเล) พบโครงสร้างสังคมประกอบด้วย จำนวนประชากร สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในหมู่บ้าน ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การแต่งกาย การปกครองของหมู่บ้านมูเซอดำ (เผ่าเล) ดังนี้

1. จำนวนประชากรของบ้านอุมยอม

จากการศึกษาจำนวนประชากรชาวเขาเผ่ามูเซอดำ (เผ่าเล) บ้านอุมยอม พบว่ามีประชากร ชาวเขาเผ่ามูเซอดำ (เผ่าเล) จำนวน 75 หลังคาเรือน 84 ครอบครัวประชากรรวม 307 คน เป็นชาย 152 คน เป็นหญิง 155 คน แยกตามช่วงอายุได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรจำแนกตามเพศและอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
แรกเกิด - 6 ปี	29	14	43
7 - 15 ปี	28	34	62
16 - 25 ปี	32	31	63
26 - 45 ปี	40	44	84
46 - 60 ปี	15	20	35
มากกว่า 60 ปี	8	12	20
รวม	152	155	307

(ที่มา : ข้อมูลชุมชนพื้นที่สูง ฝ่ายแผนงานโครงการ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก 2547)

2. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในหมู่บ้าน

2.1 สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา คือ ลานเดินรำบูชาเทพเจ้าก้อชา หรือ “จะคีก้อ” ใช้สำหรับเป็นสถานที่ประกอบพิธีเดินจะคีหรือเดินรำเพื่อแสดงความเคารพต่อเทพเจ้าก้อชา ในการทำพิธีต่าง ๆ ของครอบครัวและของหมู่บ้านเพื่ออ้อนวอนให้เทพเจ้าก้อชาช่วยจัดปัดเป่าเภทภัยและ

นำความอุดมสมบูรณ์มาให้ซึ่งจะสร้างอยู่ติดบ้านของผู้นำทางพิธีกรรมหรือบ้านของปู่จาร สำหรับบ้านอุ้มขอมนั้นมีลานจะก็คือ 2 แห่งด้วยกัน ซึ่งมีผู้นำทางพิธีกรรม 2 คนเป็นผู้ดูแลคือ กลุ่มของนางนะผุ กับกลุ่มของนายจะแล

2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ประกอบด้วยอาคารเรียน สร้างด้วยไม้แปรรูปหลังคามุงกระเบื้อง 1 หลัง ขนาด 2 ห้องเรียน อาคารประกอบอาหารกลางวันและบ้านพัก ผู้ดูแลเด็ก 1 หลัง ส้วม 1 หลัง 3 ที่นั่ง มีเด็กชาย 11 คน เด็กหญิง 14 คน สนามเด็กเล่น 1 แห่ง

2.3 หอกระจายข่าว 1 แห่ง ตั้งอยู่หน้าบ้านของผู้ใหญ่บ้านมีลำโพง 2 ตัว หันหน้าไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประกาศเวลามีข่าวสำคัญ ๆ ที่จะแจ้งให้ชาวบ้านทราบเท่านั้น

2.4 ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขاب้านอุ้มขอม 1 แห่ง ประกอบด้วย อาคารแปดเหลี่ยม 1 หลัง ใช้แสดงสิ่งของเครื่องใช้ของชาวเขาเผ่ามูเซอคำสำหรับให้นักท่องเที่ยวชม อาคารที่พักนักท่องเที่ยว 1 หลัง 4 ห้องนอน ส้วม 1 หลัง 4 ที่นั่ง อาคารแสดงผลภัณฑ์ชาวเขา 1 หลัง สำหรับแสดงประวัติความเป็นมาของชาวมูเซอคำใช้บริการนักท่องเที่ยว

2.5 ประปาภูเขา 1 แห่ง ประปาแห่งนี้สนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างโดยโครงการใจก้ำ ประเทศญี่ปุ่น ประปาแห่งนี้นำน้ำจากลำห้วยอุ้มขอมผ่านตามท่อไปเก็บไว้ในถังน้ำ จากนั้นทำท่อน้ำแจกจ่ายไปตามครัวเรือนต่าง ๆ ไม่มีการเก็บค่าน้ำ

2.6 อาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรี บ้านอุ้มขอม 1 หลัง ใช้สำหรับจำหน่ายสินค้าของกลุ่มสตรี เช่น ผ้าปักลายชาวเขา จำหน่ายกาแฟสดบ้านอุ้มขอม ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างจากศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก และทุนประกอบอาชีพจากโครงการใจก้ำ ประเทศญี่ปุ่น

2.7 ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน 1 แห่ง ใช้อาคารกลุ่มสตรี 1 หลัง เป็นที่ทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่ามูเซอคำ (เผ่าเล) จำนวน 9 คน เป็นผู้ให้บริการสับเปลี่ยนเวรกันมาให้บริการ เป็นศูนย์ข้อมูลด้านสาธารณสุขของหมู่บ้าน และจำหน่ายยาของกองทุนยาและเกลือไอโอดีน ปัจจุบันหยุดดำเนินการแล้ว

2.8 ร้านค้า จำนวน 2 แห่ง เป็นร้านค้าของชาวมูเซอคำ (เผ่าเล) จำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เช่น สบู่ ยาสีฟัน น้ำมัน อาหารกระป๋อง เกลือ สุรา เบียร์ ฯลฯ

2.9 โรงตีเหล็ก 1 แห่ง ใช้สำหรับช่างตีเหล็กของหมู่บ้านในการจัดทำเครื่องมือการเกษตร ซ่อมแซมเครื่องมือการเกษตร เช่น มีด จอบ เสียม เคียวสำหรับเกี่ยวข้าว

3. ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้านอุ้มขอมนั้นมี 3 ภาษา คือ ภาษามูเซอคำ ซึ่งเป็นภาษาหลักที่ใช้พูดกันทุกคนในหมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ ภาษาพื้นเมือง (คำเมือง) ใช้ติดต่อกับคนพื้นราบ ในเวลาไปซื้อสิ่งของที่ตลาดแม่สอดและติดต่อกับชายกับคนพื้นเมือง อันดับสุดท้าย คือ ภาษาไทย พูดได้เฉพาะผู้ที่ได้รับการศึกษา เรียนหนังสือ หรือ ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมจากทางราชการ

4. การแต่งกาย

4.1 การแต่งกายในวันปกติ ผู้ชายจะสวมเสื้อยืด หรือ เสื้อเชิ้ตกางเกงขาสั้นแบบของชาวพื้นราบ มีเพียงผู้หญิงสูงอายุเท่านั้นที่ยังแต่งกายแบบมูเซอคำ คือ ใส่กางเกงขากว้าง เสื้อชุดประจำเผ่าสีดำ มีลายแถบผ้าตามแขนเสื้อและชายเสื้อคล้ายชุดครุยสำหรับรับปริญญาของนักศึกษาแต่ใช้ผ้าพื้นสีดำ ส่วนเด็กชายและเด็กหญิงจะนุ่งกางเกงและสวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตแบบชาวพื้นราบ

4.2 การแต่งกายในวันเทศกาล หญิงชายในหมู่บ้านจะแต่งกายชุดประจำเผ่ามูเซอคำ (เผ่าเล) โดยมีเหตุผลเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองเทศกาลปีใหม่และพิธีกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านและเป็นการแสดงความเคารพต่อเทพเจ้ากือซาด้วย

4.3 การเรียกชื่อชาวเขาเผ่ามูเซอกลุ่มต่าง ๆ มักจะเรียกไปตามสีของเสื้อผ้าชุดประจำเผ่า โดยเฉพาะชุดของผู้หญิงซึ่งส่วนใหญ่ยังคงนิยมแต่งกายชุดประจำเผ่ามากกว่าผู้ชาย สามารถเปรียบเทียบกับมูเซอกลุ่มอื่นได้ดังนี้

- มูเซอคำจะแต่งกายใส่ชุดสีดำมีแถบแดง
- มูเซอแดง จะแต่งกายใส่ชุดสีดำมีแถบผ้าสีแดงเย็บทาบไว้เป็นตอน ๆ
- มูเซอเหลือง จะแต่งกายใส่ชุดสีดำมีแถบสีเหลืองเย็บทาบไว้ กางเกงจะแคบกว่ามูเซอ กลุ่มอื่น ๆ
- มูเซอมีบาหลา หรือ ลาหู่บาหลา จะแต่งกายใส่ชุดสีดำมีแถบแดงประดับด้วยเบี้ยและเครื่องประดับต่าง ๆ
- มูเซอฉิบาเกี้ยว หรือ ลาหู่ก๊วย จะแต่งกายใส่ชุดสีดำมีแถบขาวเล็ก ๆ
- มูเซอขาว หรือ ลาหู่ฟู จะแต่งกายใส่ชุดดำแถบแดงเหมือนมูเซอคำ หรือลาหู่สะแตวันสำคัญทางศาสนาจะแต่งชุดขาว
- มูเซอคำ (เผ่าเล) หรือ ลาหู่เผ่าเล จะแต่งกายใส่ชุดดำตลอด เสื้อของผู้หญิงเป็นเสื้อแขนยาวทรงกระบอก ตัวเสื้อยาวถึงน่อง มีแถบผ้าสีขาว สีเหลืองเย็บขอบติดไว้เป็นตอน ๆ

จากการศึกษามูเซอกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย พบว่า มูเซอดำ (เหมเล) ที่ยังคงนิยมแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งเป็นสาเหตุให้ถูกเรียกว่า มูเซอดำ ทำให้เกิดความสับสนกันไประหว่างมูเซอดำกับมูเซอดำ (เหมเล) ฉะนั้นการที่จะบอกว่ามูเซอกลุ่มใดเป็นมูเซออะไร ต้องสังเกตจากการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงมูเซอ ซึ่งมีการแต่งกายที่แตกต่างกัน เครื่องแต่งกายของชาวมูเซอดำ (เหมเล) จะพับไว้โดยกลับด้านในออก ม้วนพับไว้เป็นชุด ๆ เก็บรวบรวมไว้ในหีบไม้ไผ่ หรือ หีบ ไม้ ถ้าชำรุดเสียหายเป็นหน้าที่ของแม่บ้านเป็นผู้ซ่อมแซมให้สามารถใช้ได้ (บรรณนิทัศน์ 5 สภาพชาวเขาในประเทศไทย, 2536 : 7)

นางนงะกะ (สัมภาษณ์ นางนงะกะ 10 กรกฎาคม 2547) อายุ 79 ปี บอกว่าโดยปกติชาวมูเซอดำ (เหมเล) จะตัดเย็บเครื่องแต่งกายประจำเผ่าเพียงปีละ 1 ชุดต่อคนเท่านั้น เพื่อใช้สวมใส่ในเทศกาลปีใหม่ เพราะการตัดเย็บเสื้อผ้าให้คนในครอบครัวต้องใช้เวลาและยุ่งยาก ในปัจจุบันจึงนิยมซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาสวมใส่เพราะสะดวกดีและทำความสะอาดง่าย ส่วนชุดประจำเผ่าที่เก็บไว้ในวันสำคัญของหมู่บ้าน ฉะนั้นเสื้อผ้าจึงดูใหม่ตลอดปี

5. การปกครองของหมู่บ้านมูเซอดำ (เหมเล)

5.1 กลุ่มผู้นำทางจารีตประเพณี ได้แก่ ปู่จาร์ (แก่ลู้) ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลที่สุดในชุมชน มีบทบาทเป็นผู้กำหนดระยะเวลาที่จะจัดพิธีกรรมสำคัญ ๆ ของหมู่บ้านและเป็นผู้จัดการด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ในการติดต่อกับเทพเจ้ากือซา ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดของมูเซอดำ (เหมเล) บ้านอุมยอมมีผู้นำทางจารีตประเพณีที่ชาวมูเซอดำ (เหมเล) ให้ความเคารพนับถือตามระบบเครือญาติใน 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่ม นางนงะผุ อายุ 81 ปี ปู่จาร์ใหญ่ หรือ แก่ลู้

1.1 นายจะลอ	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.2 นายจะกำ	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.3 นายसानแก้ว	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.4 นายจะป้า	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.5 นายสรพงษ์	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.6 นายจะยี่	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.7 นายจะลอ	ผู้ช่วยปู่จาร์
1.8 นายจะเกาะ	ผู้ช่วยปู่จาร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่ม นายจะแล อายุ 55 ปี ปู่จารใหญ่ หรือ แก่ลู้

1.1 นายจะกำ	ผู้ช่วยปู่จาร
1.2 นายจะคือ	ผู้ช่วยปู่จาร
1.3 นายจะกอ	ผู้ช่วยปู่จาร
1.4 นายจะลอ	ผู้ช่วยปู่จาร
1.5 นายจะแฮ	ผู้ช่วยปู่จาร
1.6 นายวินัย	ผู้ช่วยปู่จาร
1.7 นายจะที	ผู้ช่วยปู่จาร

นายจะแล ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือ ปู่จารของบ้านอุ้มขอมนี่จะเป็นผู้หญิง จากการศึกษาพบว่า นางนะผุ แม่บริบูรณ์ นี่เป็นผู้หญิงหม้าย สามิได้เสียชีวิตไปหลายปีแล้ว และเป็นผู้อาวุโสของกลุ่มเครือญาติจึงได้รับการยินยอมให้เป็นผู้นำทางพิธีกรรมของกลุ่มเครือญาติของตน นอกจากตำแหน่งผู้นำทางประเพณี (ปู่จาร) ชาวภูเซอเฉมเลยังให้ความสำคัญแก่ผู้ที่มีความรู้ด้านเวทย์มนต์คาถาในหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่หม่อผี หรือหม่อยา โดยทั่วไปจะมีหน้าที่ทำพิธีกรรมช่วยเหลือคนในหมู่บ้านที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย จะทำพิธีบวงสรวง สะเดาะเคราะห์ ผูกข้อมือเรียกขวัญแก่ชาวภูเซอคำ (เฉมเล) ที่ประสบปัญหา โดยติดต่อกับวิญญาณภูตผีต่าง ๆ เช่น ผีป่า ผีภูเขา ผีน้ำ เป็นต้น

5.2 กลุ่มผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้ง หรือหัวหน้าหมู่บ้าน (คะแซผ่า) กลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาพอสมควร อ่านออกเขียนได้ จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวภูเซอคำ (เฉมเล) กับทางราชการหรือหน่วยงานต่างๆ กลุ่มนี้จะมีความสำคัญก็ต่อเมื่อชาวภูเซอคำ (เฉมเล) มีความจำเป็นต้องติดต่อกับทางราชการ เช่นงานทะเบียนราษฎร การรักษาพยาบาล และการรับความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ต้องร้องขอจากทางราชการ ในที่นี้ ได้แก่

(1) นายสรพงษ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลแม่ท้อ
(2) นายจะลอ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลแม่ท้อ
(3) นายจะนะ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลแม่ท้อ
(4) นายวินัย	สมาชิก อบต.
(5) นายจะกอ	สมาชิก อบต.

กลุ่มผู้นำหมู่บ้านทั้งสองกลุ่มนี้จะมิบทบาทหน้าที่ในหมู่บ้านอุ้มขอมทั้งบทบาทของผู้นำทางจารีต ประเพณี และผู้นำทางการปกครองตามกฎหมายของประเทศไทย ส่วนใหญ่แล้วในสังคมของชาวภูเซอคำ (เฉมเล) ผู้นำทั้งสองกลุ่มนี้จะเป็นผู้แก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง หรือกรณีพิพาทในหมู่บ้านและมักจะเป็นความขัดแย้งส่วนตัวเล็กน้อยทั้งทางด้านจารีตประเพณี เช่น

การหย่าร้าง การแต่งงาน การมีชู้ ยกตัวอย่างกรณีลูกหลานได้เสียกันแล้วไม่ยอมให้แต่งงาน อยู่ด้วยกัน หรือทะเลาะวิวาทกัน เมาสุราอาระวาดในหมู่บ้าน (โดยประเพณีแล้วมุเซอด้ (เฉล) ห้ามไม่ให้ดื่มเหล้า) ส่วนปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์กันอย่างรุนแรงในสังคมชาวมุเซอด้ (เฉล) ไม่มี หรือไม่พบ บ่อยนัก เมื่อเกิดกรณีพิพาทต่างๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ปู่จาร์ หมอผี หรือผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้านที่ชาวมุเซอด้ (เฉล) เคารพนับถือ จะเรียกคู่กรณีมาว่ากล่าวตักเตือน หากมีความเสียหายเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือร่างกายก็ให้มีการชดใช้ตามสมควร หรือปรับสินไหม ตามแต่กรณี

หากมีการทำร้าย ร่างกายกันจนเป็นเรื่องราวใหญ่โตก็มอบให้เป็นหน้าที่ของ เจ้าหน้าทีของบ้านเมืองดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งในกรณีนี้พบน้อยมากจนแทบไม่ปรากฏใน สังคมชาวเผ่ามุเซอด้ (เฉล)

ปัจจุบันการปกครองหมู่บ้านของมุเซอด้ (เฉล) เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจาก ชุมชนถูกจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน พระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2475 มีกำหนด ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง มีกฎหมายบ้านเมืองเป็นหลักปฏิบัติ ไม่ใช่การปกครองตามคตินิยม ในจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาเพียงอย่างเดียว สถานภาพและความมั่นคงทางสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบเครือญาติเพียงประการเดียวเหมือนสมัยดั้งเดิม

สรุปได้ว่า โครงสร้างสังคม ของชาวเขาเผ่ามุเซอด้ (เฉล) หมู่บ้านอุมยอมในพื้นที่คอยมุเซอด้ จังหวัดตาก เป็น โครงสร้างสังคมที่จัดตั้งขึ้น โดยชาวเขาเผ่ามุเซอด้ (เฉล) ที่อพยพมาจากคอยซ้าง ตำบลลาวี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ช่วงแรกจัดตั้งเป็นป่าไม้ ขนาดใหญ่ มีสัตว์ป่ามากมาย ปัจจุบันความเจริญต่างได้เข้าถึงหมู่บ้าน มีสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณประโยชน์ มีการใช้ภาษา 3 ภาษา คือ ภาษาพื้นเมือง พื้นราบ และภาษาไทย ระบบการ ปกครองมีการปกครองซึ่งมีผู้นำแบบจารีตประเพณีและผู้นำที่ทางราชการแต่งตั้ง